

SCHOOLWEIGERING

Workshop

4 mei 2022

Gino Ameye & Nele Van Driessche

Schoolweigering: een situering

Schoolweigering is niet nieuw: Broadwin – Johnson (term: schoolfobie)

Ontstaan 'schoolweigering'

Definiëren van schoolweigering: geen DSM-classificatie

Geen eenduidig beeld

Omschrijving

Het vooruitzicht om naar school te gaan brengt (of bracht in het verleden) grote emotionele onrust te weeg. Deze klachten verminderen/verdwijnen als de jongere thuis mag blijven.

- *Mogelijke kenmerken zijn stress, spanning, paniek, onrust*
- *Het kan plots ontstaan of geleidelijk, deels of volledig, maar is meestal progressief wat kan leiden tot een volledige schoolafwezigheid (soms van lange duur).*
- *De weigering kan voorafgegaan worden door bv. een schoolafwezigheid omwille van ziekte, een gebeurtenis in omgeving, maar is geen voorwaarde.*
- *De problematiek kan zich uitbreiden op andere domeinen (bv. vrije tijd), maar is geen voorwaarde.*

Omschrijving

De moeilijkheden vertalen zich in klachten bij het vooruitzicht naar school te moeten gaan. Deze klachten verminderen/verdwijnen wanneer de jongere thuis mag blijven:

- lichamelijke klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid)*
- angstreacties gaande van het niet meer loslaten van de verzorgingsfiguur, angst voor alles wat met school te maken heeft (sociaal of prestatiegericht) en/of paniekaanvallen.*
- Hevig verzet is mogelijk bij verdere aandrang tot schoollopen*
- Mogelijks een negatieve en gelaten stemming, lusteloosheid, zich futloos voelen, het gevoel 'op' te zijn, sociaal isolement.*

Omschrijving

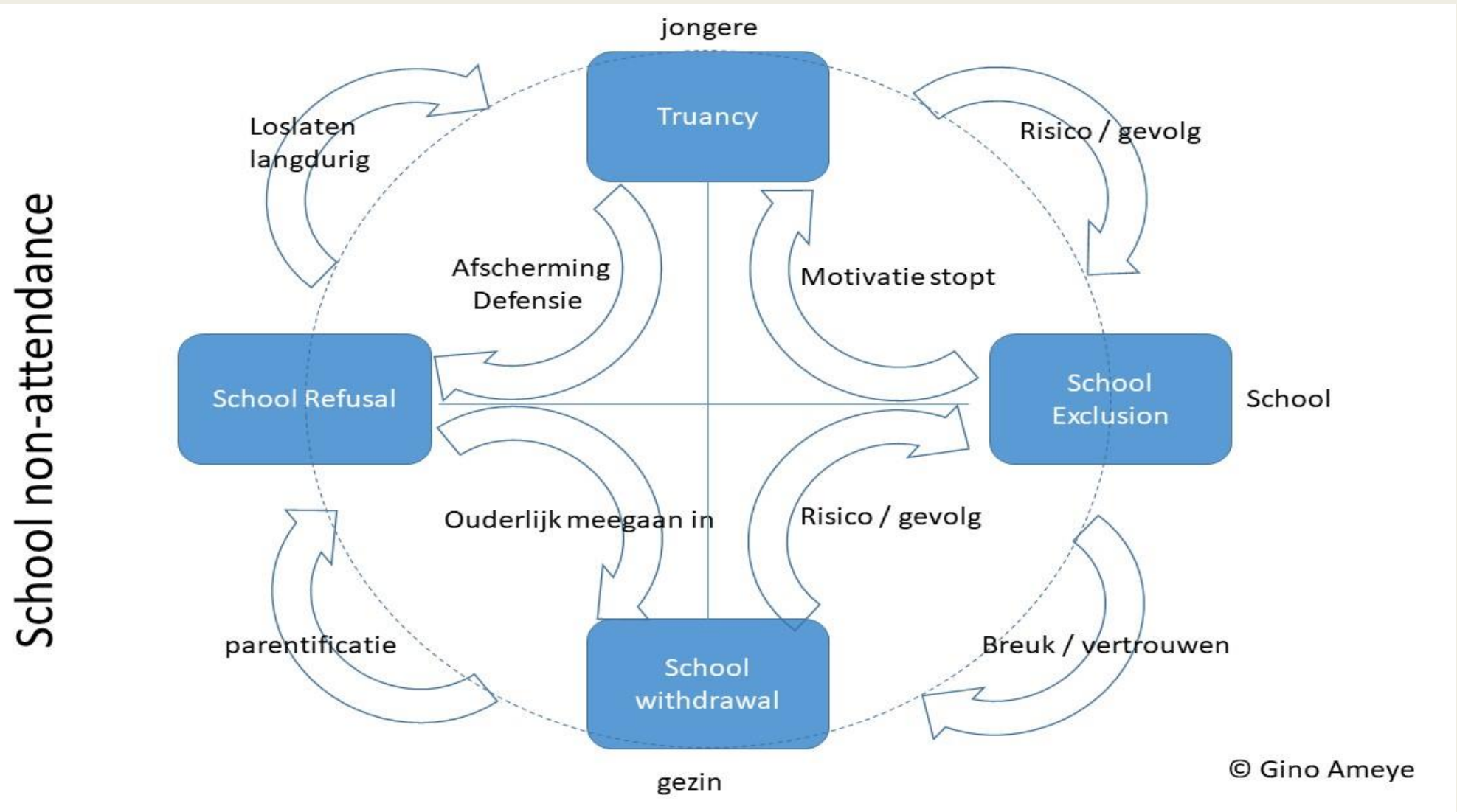
De jongere is overwegend thuis en ouders zijn over het algemeen op de hoogte van de (aanhoudende) tegenzin of weigering om naar school te gaan of te blijven.

Jongere en ouders hebben/hadden (initieel) de (onderliggende) wil om naar school te gaan maar het lukt niet. Onvermogen.

Er is geen sprake van ernstig antisociaal gedrag zoals stelen, vandalisme buiten de weerstand van de jongere tegen de pogingen om naar school te gaan.

Er is vaak geen sluitende verklaring op dit onrustige moment waarom deze jongere niet naar school kan, zeker niet bij aanvang van de problematiek

Soorten schoolafwezigheid

Kenmerken en gevolgen schoolweigering

- Korte en lange termijn gevolgen van schoolweigering
- Predisponerende (kind –en gezinsfactoren) en precipiterende (overgangen en gebeurtenissen) factoren.
- Weinig verschil in geslacht, intelligentie, afkomst,...
- Verschillend beeld naargelang de leeftijd
- Prevalentie: 3 tot 5% (onderschatting)

Een casus

Nina

- Meisje van 13 jaar
- Complex gezin in armoede
- Heel sterke moeder-kind-binding gestoeld op angst voor verlies
- OCJ betrokken nav schoolverzuim
- Traject op De Kaap ifv activatie, separatie en opstap naar school
- Opzetten netwerk rond Nina en haar gezin
- Schoolopbouw
- Belang van gepaste communicatie en binding school-gezin.

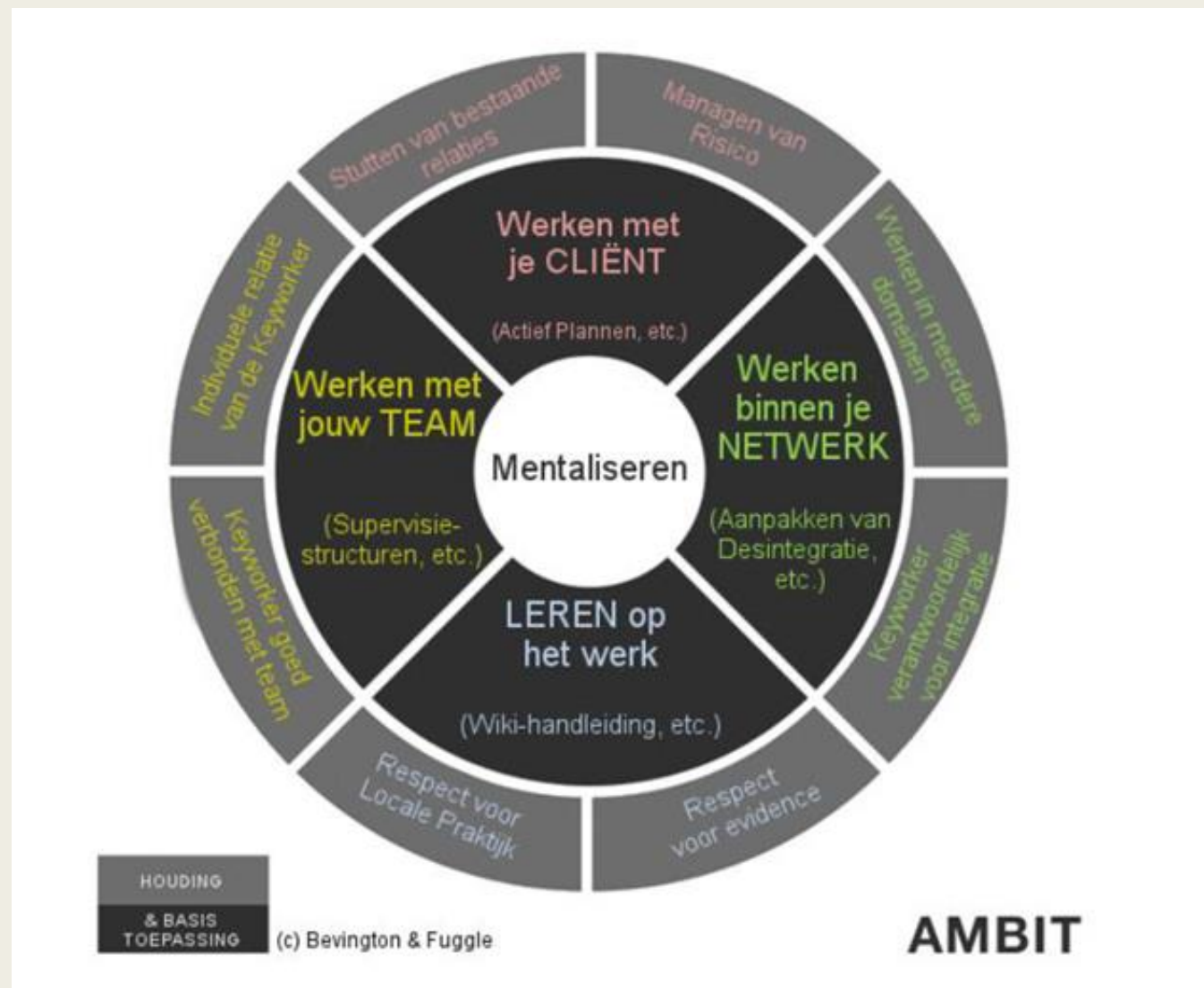
Van schoolweigering kunnen we veel leren

- Als *hulpverlener* : stereotype hulpverleningsmodellen in vraag stellen
- Als *school* : belang van ‘welzijn en welbehagen’
- Als *ouder* (of opvoedingscontext) : de grenzen van de opvoeding.
- En als *jongere* kan je jezelf tegenkomen en *het kan goed komen*.

Nood aan een werkmodel: Ambit, adaptive mentalization-based integrative treatment

AMBIT-model

- Mentaliseren
- 4 kwadranten
- Tegenstrijdigheid

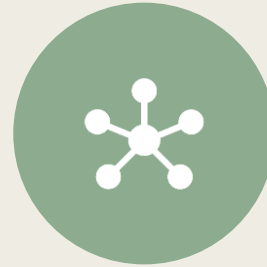
AMBIT-model

WERKEN MET
DE CLIËNT

WERKEN MET
JOUW TEAM

WERKEN IN
HET NETWERK

LEREN OP HET
WERK

Een fasemodel

1. initiëren en creëren van een relatie en engagement

- *Plaats van de hulpverlening*
- *Assessment*
- *Stellen van een doel en planning*

2. Interventiefase

3. Volhouding

4. Eindfase

Hoofdbrekers

- Een vast plan of flexibel de jongere volgen?
- Begrip op normerend werken?
- Wat met verwachtingen, grenzen en dwang? Kan nieuwe autoriteit een antwoord bieden?
- Wanneer OCJ en JRB?
- Doktersattest of niet?
- Activatie of tijd geven?
- Digitaal onderwijs of niet?
- Wanneer is psychiatrische hulp nodig?
-

Een vast plan of flexibel de jongere volgen?

- Plan geeft houvast, overzicht en duidelijkheid
- Maar: eerste stap = hoge drempel want is startschot voor volgende stappen
- Een algemeen plan waarvan enkel de eerste stap al concreet vastligt. Elke stap even vasthouden, evalueren en eventueel aanpassen. Dan pas volgende stap.
- Jongere mee verantwoordelijk maken voor het plan
- Wat als stap niet lukt?
- Formaliseren is beter dan schoollopen te laten afhangen van de emotie van 't moment.
- Nooit zomaar stap vergroten 'omdat het zo goed gaat'.

Begrip of normerend werken?

- *“Ga gewoon naar school, zo moeilijk is dat toch niet. Iedereen gaat naar school”*
- School = complex gegeven.
- Factoren inherent aan school, kind en context.
- Schoolweigering = lijden. Straffen en belonen hebben geen effect op jongeren die lijden.
- Erkenning geven is belangrijkste eerste stap.
- Proberen begrijpen = proberen in gesprek gaan.

Verwachtingen, grenzen en dwang.

- Verwachtingen blijven stellen is belangrijk. Impliceert verlangen en een geloof.
- Actief en passief verzet bij de schoolweigeraar.
- Veel ouders/ opvoeders schieten door in dwang.
- Zowel ouders als kind ontredderd.
- Pijlers van 'Nieuwe Autoriteit' kunnen helpend zijn.

Wanneer OCJ/ JRB?

- Schoolweigering = maatschappelijk probleem. Wanneer vrijwillige hulpverlening niet wordt aangegrepen, ontstaat er een maatschappelijke noodzaak.
- Consulent/ jeugdrechter kunnen hefboom zijn in het traject van de jongere. --> Opnieuw dynamiek.
- In strijd met AMBIT en pijlers Nieuwe Autoriteit?

Activatie of tijd geven?

- Activatie is de sleutel tot verandering en mag heel ruim begrepen worden.
- Binnenshuis.
- Buitenshuis.
- Het activeren heeft een meervoudige functie.
- Wanneer dagbesteding ipv school?
- Welke initiatieven zijn er?

Is therapie altijd nodig?

- Geen voorwaarde in de behandeling van schoolweigering.
- Activatie heeft therapeutisch effect.
- Verschillende benaderingen mogelijk.

Digitaal onderwijs of niet?

- Opvallende vaststelling.
- Nooit vervanging voor school.
- Kan wel deel uitmaken van traject.

Doktersattest of niet?

- B-codes: extra stress bovenop lijden.
- Wat adviseren wij aan artsen?
- Soms zijn B-codes nodig voor ouders en jongeren om omvang van probleem te kunnen erkennen.

Is die buikpijn dan echt?

- Ja.
- Psychosomatische klachten zijn fysieke klachten die niet of onvoldoende verklaard kunnen worden door een lichamelijke aandoening, maar verergeren door of het gevolg zijn van een psychologisch probleem
- Zoeken naar andere copingsmechanismen om met emotionele spanning en onrust om te gaan
- Leren omgaan met fysiek ongemak op school. Niet naar huis laten gaan. Rust zoeken op school.

Wanneer aanmelden voor psychiatrische behandeling?

- Bij vermoeden psychiatrische problematiek
- Wanneer ambulante hulp ontoereikend is
- Zeer hardnekkige problematiek
- Wacht niet met handelen tijdens wachttijd